

Theol. O.

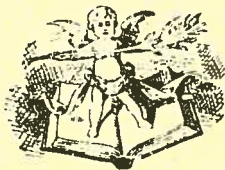
5235

ÜNNEPI BESZÉD.

MONDOTTA:

DR. PROHÁSZKA OTTOKÁR.

1901. május hó 26.

ESZTERGOM, 1901.

NYOMATOTT LAISZKY JÁNOS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

(812)

MAGY. AKADEMLA
KÖNYVTÁRA

MTA
KIK

ÜNNEPI BESZÉD.

MONDOTTA:

Dr. PROHÁSZKA OTTOKÁR.

1901. május hó 26.

ESZTERGOM. 1901.

NYOMATOTT LAISZKY JÁNOS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

(812)

MAGYARORSZÁG
KÖNYVTÁRA

Társulatunk megalakulása.

A Mária-társulat magasztos, mély, az egész életet átkaroló gondolatot hordoz magában. Minden fiatal lelket be kell ide vezetni. Itt van az igazi szeretet, az igazi barátság! Forrása a Szent Szűz! Éltetője a Szent Szűz! Gyümölcse ismét a Szent Szűz, mint a szép szeretet, mint az erősség tornya, mint az édes anya! Itt a lelkek összeforrnak, egybeolvadnak. Közösen nevelik egymást!

Kikerülnek az életbe? De a templom, az oltár, a Szent Szűz azért mint egy kedves emlék fog élni szivük mélyén! És ez emlék fentartja a lelket, óvja a szívet! Megőrzi a bukásoktól. Kint a világban, megtartja a zárdai bensőséget. Kedves kapocs ez a nevelőintézet és lélek között.

Az esztergomi érseki nőnevelő intézet előjáróit ez a gondolat, vágy hatotta át, hogy az életbe kilépő növendékeket továbbra is szent kapcsolatokkal fűzzék ahhoz a helyhez, hol annyi nemes, lelki öröm töltötte el szívéket. Mivel pedig lelkeket csakis az egyesületi kapocs, a közszellem, a szövetkezés fűzheti egybe, azért elhatározták, hogy az intézetben kibontják azt a lobogót, a melyen minden kath. gyermek ideálja a B. Szűz képe ragyog.

Zászló mellett hősök haltak meg, a zászló becsületéért milliók áldozták életüket. A zászlót csak a hűtlen hagyhatja el.

A Mária-társulat kibontott zászlója alá azok sorakoznak, a kik az intézetben pálmákká nőni és az életben tölgyekként megállni akarnak. E zászlót azok lobogtatják, kik örömet találnak a vallásos szellemben, a lélek természetfeletti életében.

Az 1901. február 9. tanári értekezletünk tárgyát ezen nagy eszmék képezték. Hogy pedig a dolog mélyébe annál jobban behatolhassunk, és a felmerülő nehézségeket annál élesebb szemmel vizsgálhassuk, ezen értekezletre a tanári testület tisztelettel meghívta Ő Méltóságát Walter Gyula dr. főtanfelügyelő urat, ki az intézet szellemi és lelki érdekeit mindenha annyi nemes buzgalommal és kitüntető figyelemmel kíséri!

Az értekezlet kimondotta, hogy a Mária-társulat megalakítása fontos és nagy horderejű esemény az intézet beléletében és egyúttal a részletek tanulmányozására felkérte az intézet hittanárát Trikal József drt, hogy a társulat annál bensőbb és hatásosabb működést fejthessen ki a jövőben.

Mivel az ügy oly nemes, és buzgalomra annyira méltó, azért a hittanár már február 12-ére elkészült az egyes nehézségek átvizsgálásában annyira, hogy az e napon tartott tanári értekezleten a Mária-társulat tényleg megalakult, és vezetősége is a jelentkező leánykák sorából kijelöltetett.

A mi a tagok felvételét illeti az értekezlet elhatározta, hogy a társulatot egyelőre a polgári iskola III., IV. osz-

tályából, illetve a felsőbb leányiskola és a tanítónő pályára készülő növendékek soraiból alkotja meg.

Tagokul jelentkeztek 78-an. Az intézet bejáró növendékei közül csak azokat vette fel a tantestület, kik szülőik írásbeli nyilatkozatát, illetve hozzájárulásukat felmutatták.

Az előljáróság így alakult meg:

Az egyházi hatóságot képviseli az intézet hittanára, mint a társulat elnöke.

Igazgató a nőnevelő intézet M. T. Főnöknője M. Remigia kinek helyettese ismét T. Riesz Alfonza nővér.

A társulat ezzel megkezdhette működését.

A heti gyülekezetekre vonatkozólag határozatba ment, hogy azokat minden szerdán délután 3—4 órakor tartjuk. Az ünnepélyes felvételre való előkészület, a társulat szellemének, beléletének, ezéjének, életre való kihatásának ismertetése szolgáltatta egyelőre a heti összejövetelek tárgyát.

* * *

Nem bocsátkozhatunk mélyebben az előkészítés tárgyalásában. Nagy időt ugrunk keresztül. Négy hónap elég alkalmat nyújt a lélek ismereteinek gyarapítására.

A szép május kifakasztja a rózsákat, ki a szép virágait is. Mi májusra terveztük az ünnepélyes felvételt. Májusban a szép pünkösdre. Pünkösdkor a kedves májusi ájtatosságra.

Róma! te hordozod az örökkévalóság nagy gondolatit! Róma! te nyitod meg a kegyelem kincseit. Ki veled van, az az édes anya keblén pihen. Mi tehát társulatun-

kat a római első társulattal egyesítettük. Így váltunk részeseivé a kegyelmeknek, a melyeket a pápák a római első társulatnak ajándékoztak.

Azután felöltözködtünk a kegyelem legszebb és legillatosabb ruhájába. Meggyóntunk, megáldoztunk. Reánk szállt Pünkösdkor biztonnyal a Szentlélek. Erősítő kegyelme mint életető erő van elhelyezve lelkünkben.

Mielőtt mint Mária-gyermekei letettük az ünnepélyes fogadalmat, kedves kötelességet teljesítettünk. Ő Eminenciáját ünnepélyes határozattal Fővédnöknek; Ő Méltóságát Walter Gyula dr. főtanfelügyelő urat Védnöknek, az intézet Mélyen tisztelt Főnöknőjét Igazgatónőnek választottuk meg.

Délután 6 órakor folyt le az ünnepélyes felvétel. A növendékek Ő Méltósága Walter Gyula dr. főtanfelügyelő úr kezeibe tették le fogadalmukat. Az ünnepi beszédet Prohászka Ottokár dr. ragyogó ékesszólással tartotta. Egész terjedelmében így hangzik:

Kedves Leányaim! Ma pünkösd van; annak a nagy, páratlan pünkösdnek emlékűnepe, melyen a Szentlélek lejött az égből, hogy újjá teremtse az embert. Lejött az Isten már réges-régen s ültetett kertet s alkotott embert mondván: „Alkossunk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra . . . És teremté Isten az embert az ő képére.“ És ugyan mi lett a kertből? Az átoknak helye. S a képből? „Mebánta az Úr, hogy embert teremtett.“ És lejött újra a Lélek, lejött az Isten Fia, de számára is e kertben egy fa termett, a melyre rászegezték. És lejött a Lélek harmadszor és azt mondá: „Teremtsünk embert újra a mi képünkre és hasonlatosságunkra!“ S lejött, de nem ütött sátort szirteken, hegyeken; nem ereszkedett le

villámlás közben a Sinai hegyre, hogy félelemmel töltse el a nép szivét; nem szállt le a jeruzsálemi templomba, hogy azt köddel, felhővel borítsa, hanem egyenesen a szivekbe ereszkedett, a próféta szavai szerint: „Kiöntöm lelkemet minden testre és prófétálnak majd fiatok és leányaitok; véneitek álmokat álmodnak és ifjaitok látomásokat látnak.“ Oh, a Szentlélek megtalálta a módját, hogyan kell alkotni embert! Lelkes lelkeket kell teremteni; lelkeket, kik prófétálnak, vagyis lelkesülnek, s akkor megújul a föld színe.

Ime egy lelkes csapat, K. L.! Fehér ruhában, tiszta lélekkel, készséges szívvel jönnek az Úr oltárához; ki van öntve szivökre az isteni szeretet Lelke; lelkes csapat, mely nem akar elveszni az élet lápjában; lelkes csapat, mely érzi, hogy gyöngé, ha egyedül áll, de vállvetve erős lesz; lelkes csapat, mely tudja, hogy tömörülve a szeretet egységében, buzgó imában megközelítheti az eszményképet!

Mi az eszménykép, kedves növendékek? Nyissátok tágra szemeiteket! a kik lelkesülnek, azoknak a próféta szent látomást ígér, hogy meglássák, a miért s a kiért lelkesüljenek. Nézzetek az oltárra! Eszményeteket ott látjátok lebegni: a b. Szűzet! S ti feléje léptek s ma különös átadással, ünnepélyes fölvatással akarjátok magatokat felajánlani tiszteletére és szeretetére.

Kedves leányaim! Bátorítson e szent látomástokban az a gondolat, hogy tömérdek sokan nézték már ez elbűvölő képet! Hány művész és költő, hány próféta és szent, hány vértanu és apostol csüggött elragadtatással rajta! Hány tiszta leány, hány jámbor ifju menekült e képhez, ahhoz a b. Szűzhöz; hány sziv szívja magát telesze-

retettel, az erény szeretetével a b. Szűz lábainál?! Rajta tehát! Jó úton jártok; erre felé teremnek a tiszta lelkek, a sz. Szűz leányai, s belőletek is azok lesznek s ép a Mária-kongregáció fogja rátok lehelni a sz. Szűzhez való hasonlatosságoknak két vonását.

Az első vonás, melyet rátok vet: *a lelki szépség*. A tulajdonképeni szépség nem az arcon, hanem a lelken van. A lélekből való minden szépség s az kölesönöz formát neki kifejezésben, hangban, színben. A művészet is a lélek szépsége; a hangok harmoniáját, a színek összhangját a lélek önmagából fakasztja s veti a vászonra, vagy a húrokra. A kegyelem is a lélek szépsége; az Isten képe a lelken. — A legszebb lélek a b. Szűz. Ő az Isten gondolata, kivéve oly művészi kézzel, a melylyel csak az Isten rendelkezik. Nézzük csak a Szentírás lapjait, mit mondanak róla! Szébbnél szebb hasonlatokat hoznak fel szépségének kiemelésére: „te a mezők virága vagy s a völgyek lilioma; szép vagy, mint a rózsa a Jerichó berkeiben; úgy állsz előttünk, mint a cziprusfa a hegyek lejtőjén, mint a virágzó olajfa Sion hegyén, vagy a czédrus a Libanon ormain . . .“ És az Isten lelke mintegy beleszeret e lélekbe és azt mondja róla: „Sok leány gyűjtött gazdagságot; de felülhaladtad mindnyájukat.“ Te vagy a kegyelemmel, te vagy a malasztal teljes. „Üdvözlégy malasztal teljes“, mondja az angyali ajk is.

Kedves leányaim! Szép lélek ez a kongregáció eszménye. Szép lélek az erények szépségében; szép lélek azon a tiszta alapon, a mely a tisztaság hava; a szenvedélyeknek és érzelmeknek abban a harmoniájában, mely az erénynek kiváltsága. Nekünk szép lélek kell. Csunyá-

val teli van a világ különben is. A ti lelketek a szépet szomjazza. A leány hiúsága már maga is a szép felé hajlik, de a leány erénye is a szépet keresi. De azt a tökéletes szépséget ne keresd az arczon, a szemben, keresd mélyebben, keresd a szívben. És akkor lesz a ti lelketek szép, ha b. Szűz erényei vonulnak be szíveitekbe, ha a b. Szűz szeplőtelen lelke tükrözik rajtatok. És akkor ti hatalmas lelkek lesztek; mert a szép lélek hatalom is. Az asszony, a leány akkor hatalmas, ha a világ látja: ez tiszta, ideális lélek. Evvel a hatalommal fogjátok legyőzni a világot, „haec est victoria, quae vincit mundum“, ez a nemes s dicsőséges győzelem!

A boldogságos Szűzhöz való hasonlatosságtok második vonása az *erőslelkűség*. A Mária-kongregáció nemcsak azt akarja, hogy szép, hanem hogy erős lelkek is legyetek. Nem értem az izmok szívósságát, a karok erejét, nem értem a versenyfutás és birkózás erejét; hiszen nem ezek az erők hordozzák s alakítják a világot. Nem az a vas, a mely kard, hanem az a vas, a mely eke ad alakot a világnak. Nem a véres harcok, hanem a bensőséges erők hordozzák az emberi életet s az erkölcsi hatalmak térfoglalásával művelődik s halad az emberiség.

Kedves leányaim! Mária leányai lesztek, ha erős lelket neveltek magatokba, erőset a rossznak legyőzésében, erőset az erénynek gyakorlásában. Jöhetnek rátok viharok, edződjetek meg a lélek fegyelmében, hogy megálljatok bennük. Jöhetnek rátok erős kísértetek, lehet, hogy nagy áldozatokat kíván tőletek a élet: leányok, mutassátok meg, hogy küzködő, erős lelkek vagytok. De ha meg is ki-mélne titeket az Úr hasonló megpróbáltatásoktól: az élet mindig nehéz, erős lélekre mindig lesz szükségtek. Töb-

bet mondok; azt gondolom, hogy a világ csak akkor lesz boldog, ha erős asszonyai lesznek s boldogságához nagyobb szüksége van az asszonyoknak, mint a férfiaknak erényére. Ha igaz az, hogy „minden országnak támasza s talpköve a tiszta erkölcs, mely ha elvész, Róma ledől s rabigába görnyed“, e talpkőnek gránitja és porfirje a nőknek erénye. Virágnak mondjuk az ifjúságot, s méltán, de a virágnak leggyöngédebb szirma a nő, a leány. Minden társadalomban szent menedékhelyek legyenek, a hová a bűn, a mételey be nem hat, a honnan a romlott társadalom is megújulásának erőit szívhassa; ezek a szent menedékhelyek a templom és a család. A templomban látom a b. Szűzet, a családban látom az anyát s a leányt, ki a hely szentségének őre. Vége a nemzetnek, ha fiai elromlanak, de teljesen tönkremegy, ha leányai elköresodnak. Sok csapás érheti a népeket; sok veszteség érheti boldogulásuk zászlaját, de addig, míg a női erény jelképe szent és sértetlen, nincs okuk a kétségbeesésre. Végleg elborul azonban reményeik látóhatára, ha a tűzhely elhaló lángjával a női erénynek tisztelete, a családi szentély szentelt tüze van elalvóban; leesik a nemzet fejéről a hatalom koronája, ha leányait nem ékíti a tisztaság s erény koronája.

Következőleg, Kedves leányaim! nektek erőslelkű leányoknak kell lennetek; mert hozzátok fűződik az emberiség, a haza reménye; és önmagatok is az erénynyel álltok és dűltök. S ha akartok még nagyobb indítóokot, fontoljátok meg a Szentírás szavát: „Erős asszonyt ki talál? indiai gyöngynél nagyobb az értéke.“ Ily erős asszonyt állított elénk az Úr, azt, a ki a kigyó fejét összetöri! Sokan jártak már nyomaiban s győztek, mert a

győzelmes Szűz állt az élükön. A kongregáció e választott leányoknak sorát vezeti a sz. Szűz elé, kiknek lelkéből fakad a szózat: Vezess, vonzz minket, utánad megyünk, mert elbájolsz minket! S a b. Szűz elvállalja a vezetést; ő nevel majd titeket kedves, gyakorlati, házias erényekre; ő formál belőletek szép lelkű s erőslelkű leányokat. Megnyitja előttetek a kongregáció szentélyét, melynek ajtaja előtt most vártok s bebocsátást kértek.

Nyissa meg tehát nektek az ünnepélyes fölvetel a kongregáció szentélyének ajtaját s lépjétek be a hevülő, dobogó szívvel. Álljatok oda a szent Szűz szobra elé s toljátok félre azt a sok virágot; nem kell más virágdisz: ragyogó lelketek ékítse a szobrot liliomként s szivetek szeretete izzék előtte mint a pünkösdi rózsa. Vagy pedig hagyjátok ott a virágot, de leheljétek bele szivetekbe a sz. Szűz képét; ne oltsátok el a gyertyákat, de égessétek szivetekbe emlékét; vegyétek körül aztán e képet, ez emléket liliomos gondolataitokkal s szeretetetek rózsás érzelmeivel s így majd rászolgáltok ti is a Szentírás dicséretére, hogy az erős asszony drágább minden gyöngynél; s a kongregáció áhitata lesz az a tenger, hol a gyöngyök teremnek, — lesz az a rejtek, melynek homályában gyöngyvirágos, tiszta lelkek nyílnak. Úgy legyen.

A léleknek szárnyak kellene. Az ünnepélyes felvetel szertartásai mint a szárnyak emelik az embert föl-föl! Hideg, fagyos lelkeken is keresztültör a meghatottság gyengéd, termékeny érzelme.

Mikor a „Veni Sancte“ és a szent-beszéd elhangzott az érnek megszentelése alatt oly édes volt Bogisich „Szűz Mária“-ja. Előkészített ez a fogadalom ünnepélyes letételére. Felbuzdított, meghatott, a lelket át meg átjárta.

De mikor a növendékek az elnöknő és titkár kérdéseire: „Akarnak-e a társulatba lépni; annak szabályait megtartani“, karban válaszoltak, mikor letették a hitvallást és elmondották a felajánló imádságot, a szokatlan és erőteljes szertartás, az abban levő ünnepélyes nyugalom, átgondoltság a jelenlevő közönségből kicsalta a meghatottság, a csodálat, a boldogság érzetét.

Kedves volt látni mily megindulva vették át a Szent Szűz érmét Mária-gyermekei. A leánykák finom lelkének érzelmei, a melyek kiültek vonásaikon, és a karnak ősi erőtől buzgó Mária énekei, mint édes ellentétek olvadtak össze. Mikor pedig a litániában Liszt „Ave Maria“-ját hallottuk, azt hiszem, ez igazán méltóképen fejezte mindnyájunk hódolatát, szeretetét, üdvözlését a Szent Szűz iránt.

Emlék, soha el nem tűnő emlék lesz ez ünnepély Mária-gyermekének. A léleknek kellenek ily emlékek. A múltból merítünk erőt a jövőre. Ez az emlék is már a múlté! De azt hiszem, az élet küzdelmeiben sok-sok megnyugvást fognak belőle meríteni Mária-gyermekei.

Dr. Trikal József.

